

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “อุชฺ — ตรง”

คำว่า **อุชฺ** เป็นคำภาษาบาลี มีคำแปลตามศัพท์วิเคราะห์ทางภาษาบาลีว่า **ไปโดยความไม่คด, ไปสู่ความไม่คด** แปลเป็นไทย ก็คือ **ตรง** แสดงถึงความเกิดขึ้นเป็นไปของกุศลธรรม ดังข้อความบางตอนจากปรมัตถโชติกา อรรถกถา ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ เมตตสูตร ว่า

“ชื่อว่า **ตรง** เพราะทำด้วยความไม่อวดดี, ชื่อว่า **ตรงดี** เพราะไม่มีมายา หรือว่า ชื่อว่า **ตรง** เพราะละความคดทางกายและวาจา, ชื่อว่า**ตรงดี** เพราะละความคดทางใจ”

ชีวิตประจำวัน เป็นธรรมทุกขณะ ทุกขณะของชีวิตเป็นธรรม มีธรรมเกิดขึ้นเป็นไปตลอดเวลา ถ้าเป็นผู้ตรงต่อตัวเองจริง ๆ ก็จะรู้ว่า กุศลเกิดมากหรือน้อย? เมื่อเทียบกับเวลาของวันหนึ่ง ๆ ตอนเช้ามีกุศลกี่ขณะ ก็เหตุการณ์ ตอนกลางวันมีกุศลกี่ขณะ ก็เหตุการณ์ ตอนเย็นมีกุศลกี่ขณะ ก็เหตุการณ์ หรือว่า เป็นไปกับด้วยโลภะบ้าง โทสะบ้าง โมหะบ้าง และหวั่นไหวด้วยอำนาจของกิเลสประการอื่น ๆ บ้าง นี่คือความจริง และเป็นธรรมทุกประการด้วย

เพราะฉะนั้น ถ้าพิจารณาว่า วันหนึ่ง ๆ อกุศลเกิดมากกว่ากุศล แสดงว่าเป็นผู้ตรงมาขึ้นหนึ่ง แล้วก็ต้องคิดแก้ไขตนเองด้วย และยังต้องตรงต่อไปที่จะว่า ไม่ควรเลยที่จะปล่อยให้ เป็นอกุศลเพิ่มขึ้น มากขึ้นเรื่อย ๆ กว่าจะสิ้นชีวิต ลองคิดถึงอกุศลในแต่ละวันที่เพิ่มขึ้นทุกวัน ไม่ได้สัดส่วนกับกุศลเลย แล้วจะเป็นอย่างไรต่อไปได้ นอกจากเป็นผู้เต็มไปด้วยอกุศลต่อไป, ถ้าเป็นผู้ไม่ประมาท แม้จะหลงลืมสติไปบ้าง กระนั้นก็ตาม การที่เป็นผู้คิดถึงพระธรรมเป็นสรณะ มีพระธรรมเป็นที่พึ่ง มีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง ด้วยการฟังพระธรรมให้เข้าใจ เป็นผู้มีความจริงใจและความตั้งใจมั่นที่จะน้อมประพฤติตามพระธรรม ก็จะให้เกิดการระลึกได้ละเอียดขึ้นว่า ในวันหนึ่งแม้ทานกุศล ก็คือการสละวัตถุเพื่อประโยชน์สุขของคนอื่นมีเป็นบางครั้งบางคราว หรืออาจจะไม่ได้เกิดเลย ก็ควรจะได้พิจารณาว่า ศีล การวิริยอุตสาหะทางกาย ทางวาจา ไม่เบียดเบียน ไม่ประทุษร้ายบุคคลอื่น มีบ้างหรือไม่? และทางใจ ยังต้องเป็นผู้ตรงอีกว่า แม้ไม่ประทุษร้ายด้วยกาย ด้วยวาจา แต่ใจคิดอย่างไร บางทีใจคิดเบียดเบียน แต่ยังไม่ทำ ซึ่งก็อาจจะไม่ได้ แม้อย่างนั้นก็ยังจะต้องเป็นผู้ตรงที่จะเห็นว่า ในขณะนั้นจิตไม่สงบ เพราะเป็นอกุศล

เพราะฉะนั้นการที่จะเจริญกุศล นอกจากจะพิจารณาเรื่องทาน เรื่องศีล ในชีวิตประจำวันแล้ว ยังจะต้องพิจารณาส่วนที่เหลือในวันหนึ่ง ๆ ว่า เมื่อทานและศีลไม่ได้เกิดบ่อย ส่วนที่เหลือควรจะเจริญกุศลประการอื่นซึ่งไม่ใช่ทานและศีล ได้แก่ ความสงบของจิต และ การอบรมเจริญปัญญาที่จะระลึกถึงลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏ เพื่อที่จะดับความยึดถือสภาพธรรมนั้นว่าเป็นตัวตน เป็นสัตว์ เป็นบุคคล ทั้งหมดทั้งปวง ต้องอาศัยความเข้าใจถูกเห็นถูกจากการฟังพระธรรมที่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง

พระธรรมในส่วนของการเป็นผู้ตรงนี้ จึงเป็นเครื่องเตือนใจที่ดี เป็นเครื่องเตือนให้เป็นผู้มีความตรง ไม่คดงอ ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ โดยสภาพที่ตรง ไม่คดงอนั้น ก็ย่อมไม่พ้นไปจากกุศลธรรม ในชีวิตประจำวัน มีความจริงใจที่จะน้อมประพฤติตามพระธรรม เพราะถ้าเป็นอกุศลเมื่อใด เมื่อนั้นก็ไม่ตรงแล้ว แต่จะตรงได้ก็ต่อเมื่อเป็นกุศลธรรมเท่านั้น กล่าวคือ ตรงด้วยกุศล ตรงด้วยความเข้าใจที่ถูกต้อง.

[ชมรมบ้านฆัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com , โทร. ๐๘๕-๖๒๑๑๐๖๖]